Ч. 262. Середа 21 падолиста (4 грудня) 1901. Рік XI.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудня.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Газети Львівскої“.

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провинциї:
на цілий рік К. 4·80
на пів року „ 2·40
на чверть року „ 1·20
місячно „ ·40
Поодиноке число 2 с.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік К. 10·80
на пів року „ 5·40
на чверть року „ 2·70
місячно „ —·90
Поодиноке число 6 с.

Вісти політичні.

(Митова дебата в німецкім парляменті. — Італіяньскі фінанси. — Подорож чорногорского князя. — Про всеамериканьский конґрес. — Відкритє румуньского парляменту. — Справа місіонарки Стоне. — З полудневої Африки.)

Вчера розпочала ся в німецкім парляменті одна з найважнїйших дебат, які коли небудь вели ся від часу утвореня великого нового німецкого цісарства. Для Німеччини становить та дебата епоху, бо ставить перед нею велику і дуже важну справу: або німецкий промисел удержить ся на давній висоті, або упаде і зробить місце рільництву. Нічого дивного, що супротив таких двох можливостий настрій німецкої суспільности дуже розярений. О степени ж того розяреня сьвідчить факт, що протест социяльних демократів против проєкту митової тарифи підписало доси три міліони 376 тисячів осіб. То успіх майже безпримірний, бо ті близько півчетверта міліона підписаних, то одна четверта часть цілого німецкого населеня промислового. З того великаньского числа підписів промовляє з непохитною силою правда, що більшість німецкого працюючого народу не годить ся з намірами аґраріїв, і що теперішний проєкт митової тарифи виставляє цілу Німеччину на велику небезпечність повалення загального добробиту широких кругів населеня. Крім того сьвідчить той величезний протест о нечуванім скріпленю социяльно-демократичної партиї, бо лише партия, що числить міліони своїх усьвідомлених приклонників, може похвалити ся таким вислідом аґітациї. — Передвчера відбула ся у гр. Більова друга конференция представителів всіх парляментарних сторонництв, на котрій обговорювано спосіб веденя митової дебати. В берлиньских парляментарних кругах кажуть, що цілий закон о митовій тарифі, як також і сама тарифа, буде відослана до комісиї по закінченю перших повних нарад, котрі займуть цілий сей тиждень.

Італіяньску палату послів урадував дуже міністер скарбу Бролїо, виголосивши на суботнішнім засїданю промову, в котрій виказав, що італіяньский буджет на рік 1900/1 замість сподїваного недобору 7 міліонів лірів приніс надвижку 41 міліонів. На рік 1901/2 преліміновано надвижку майже 14 міліонів лірів. Теперішні запаси касові побільшили ся в послїдних лїтах о 61 міліонів і державні каси мають потрібні запаси готівки. Такого користного положеня фінансового не зазнала Італія вже від кількадесятьох лїт. Палата приймила промову міністра оплесками.

Після вістий з Цетиніє, вибирає ся князь Николай чорногорский в подорож за границю в справах своєї держави і з причини наміру сина князя Мирка подружити ся з одною із заграничних княгинь. В своїй подорожи завадить також о Відень. В часї неприсутности князя буде управляти краєм наслїдник престола князь Данило.

Вісти, які надходять до Европи, про велику ріжницю гадок на всеамериканьскім конґресї в Мехіку, потверджують тепер і часописи новойорскі. Іменно доносять, що представителї держав Чілї і Еквадора не приймили внесеня в справі мирового трибуналу, котрий мав би рішати в справах народної чести і тарифових договорів. Натомість инші полудневоамериканьскі републики і Сполучені Держави заявили ся за найширшим внесенєм в користь мирового трибуналу.

Онногди відбуло ся відкритє румуньского парляменту. В мові троновій, виголошеній самим королем Каролем, находить ся що-до відносин Румунії з другими державами ось такий уступ: Труди парляменту о стілько будуть лекші, що панує загальний мир, який всї державы піддержують. Румунія, як до тепер, так і на дальше хоче придержуватись мирної і розважної політики. Відносини краю до всїх держав є як наймирнїйші і цілком нормальні.

Болгарский міністер справ заграничних вислав ноту до американьского консуля в Цареграді, в котрій усуває від себе всяку відвічальність за евентуальну смерть місіонарки Стоне. Коли би показалась вірною від якогось уже часу ширена вість о її смерти в неволи опришків, тогди вина спала би лиш на американьского посередника, котрий за повільні і довго тягнув переговори з опришками.

Times приносить сензацийну вість, що Кіченер має ледви 45.000 війска здібного до бою і тому й годі кінця війни предвидїти. Бури мають 70 відділів партизантских, а кождий з них складає ся із 50—400 люда. Всї они мають материял воєнний, провіянт, амуніцию. Окружити ті відділи і виступити против них

7)

Дещо про тютюн і куренє.

(Культурно-історична розвідка з увзглядненєм гіґієни.)

Написав К. Вербин.

(Дальше.)

Можна сьміло сказати, що куренє циґар зачало ся мало що не рівно сто лїт тому назад, але розширило ся значно аж в другій половині 19-ого столїтя, коли то Америка своїми плодами і виробами зачала заливати Европу. Від тої пори і фабрикация циґар збільшила ся дуже значно.

При робленю циґар уживає ся троякого материялу: вкладки, завивки і обвитка. Вкладкою називає ся той материял, котрий іде до середини і надає циґару єго грубість. На вкладку уживає ся звичайно меншого листя. Єго обчищує ся насамперед зі всякої нечистоти, соломи, піря, волокон з опакованя, і т. п. Коли робітники у фабриці на то не уважають, то в циґарах знаходять ся иноді кусники мотузя, волосє, піря, і т. д., як то буває часто в циґарах гіршої сорти. Також неповинні бути в циґарах корінці. Длятого при приготовленю вкладки виривають корінці з листя в той спосіб, що правою рукою беруть корінець за коротший конець а лївою придержують пальцями лист, і так витягають корінець. Листє з тонесенькими корінцями уживають на завивку, скоро оно ще й мале; з більшого виривають корінець так само. Звичайно мішають на вкладку листє всїлякої сорти, і після того надають циґарам всїляку міць і доброту. При мішаню сорт кладуть насамперед листок одної сорти, на него другий другої сорти, і т. д. на переміну. Як небудь не можна мішати, бо тогди циґара не горіли би рівномірно і одностайно, лиш або згарали би зверха а в середині робив би ся вуголь, або вгарали би до середини а зверха листки би лишали ся, через що паставала би в циґарі т. зв. суха дестиляция, і циґаро мало би тогди дуже неприятний смак і острий запах тай часто би гасло.

По приготовленю вкладки або звичайно ще перед тим єго скроплює ся, а відтак розстелює ся на столах, вигладжує рукою і сушить ся. Листє, уживане на завиток, вибирає ся як найкраще і найздоровійше, бо від того як оно виглядає і який має запах та смак, залежить покупість циґар. Одні люблять циґара більше темні, другі більше ясні, ще инші трохи червоняві. Був час коли були дуже в моді циґара в білявими плямками, пятнисті. Плями ті походять на листю з того, що на зеленім листю кидає ся иноді рід грибка, т. зв. плїсниці, котрий розкладає зелень листну. Коли такий листок засушити, то на тім місци, де була плїсниця, лишить ся біла пляма. Частійше однакож роблять ся такі плями, більше або менше ясні, жовтаві і білі від того, що скоро роса впаде на листє а відтак сонце нараз припече, і она борзо випарує, то вибере з листя часть єго темнїйшої краски. Таке листє єсть поправді меншої вартости; але деякі курцї уважають то як-раз за знак доброти тютюну і купують лиш сорокаті циґара. Такі циґара звичайно висортовують, але любителї їх їдуть до фабрики або до маґазину та вишукують їх, і навіть дорожше платять. Вольному воля! Але фабрикант мусить числити ся і з такою забаганкою, а скоро не має сорокатого тютюну, що в природі очевидно лиш рідко лучає ся, то він мусить штучно робити плямки, щоби догодити курцеви. Був час, коли листє, призначене на обвиток, скроплювано салїтровим (азотним) квасом, щоби в той спосіб поробити на нїм жовті плямки.

Листє, призначене на обвиток, треба до ужитку вигладити і покраяти. Само вже краянє вимагає великої зручности, бо треба єго так покраяти, щоби з него вийшло як найбільше обвитків. Листє то крає ся дуже острим ножиком з заокругленим кінчиком, і на деревляній або цинковій підставі, а крає ся вздовж так, щоби бічні реберця були скісно поперерізувані. Так викраяні паски, звані обвитками, складає ся один на другий і прикладає ся зверха чимсь тяжким, щоби они не поморщили ся і були гладонькі.

В новійших часах придумано такі машини, котрі роблять листє вогким, коли они ще в папушах, і тим зискує ся богато на материялї, бо давнїйше, коли треба було кожду папушу насамперед розвязувати руками і виймати кождий лист, робило ся дуже богато потерухи. Машина та складає ся з т. зв. подвійного бубна. До середини того бубна вкладають папуші, а коли вже бубен повний, пускають в него пару і обертають. Пара переходить

до якого концентрованого бою є річею просто неможливою. Бури в полуднево-всхіднім Трансвали розльокували свої віддили так, що в 24 годинах можуть сполучити ся і утворити разом значнійшу узброєну силу, котра навіть для більших анґлійских віддїлів може бути небезпечною. З тої причини треба передовсїм уоружити ся анґлійскому народови в терпеливість. Треба перше вислати Кіченерови значні помічні сили, щоби в слідуючім році можна надїятись покінченя війни.

Новинки.

Львів дня 3-го грудня 1901.

— **Іменованя.** Асистентами в академії ветеринарийній іменовані: Диндович Стефан при катедрі патольоґії, а Евг. Терлецкий при катедрі фізіольоґії і фармакольоґії; демонстрантами іменовані: Шварц Стефан при катедрі фізіольоґії і фармакольоґії, а Ненецкий Франц при катедрі хірурґії. Функционарем ветеринарийнім ректорату в академії ветер. іменований Ад. Бачиньский.

— **80-ті роковини уродин** обходив сими днями вельми заслужений професор польского язика на львівскім університетї др. Антін Малецкий. Ювилат одержав з усїх сторін множество телеграм і писем з заявами почести і желанями. Між иншими надіслав і п. Міністер просьвіти др. Гартель до ювилата сердечну телеграму.

— **Обід** в честь п. Маршалка краевого гр. Андрія Потоцкого відбув ся в недїлю у Є. Е. п. Намістника гр. Льва Пініньского. В обідї брало участь кількадесять осіб з поміж представителїв найвисших цивільних і войскових властий.

— **Новий почтовий уряд.** Дирекция почт і телеграфів доносить, що з днем 6-го грудня вiйде в житє новий почтовий уряд в Камінній, повіта надвірняньского. Округ доручень того уряду будуть творити: громада і обшар двірский Камінна.

— **Товариство руских женщин в Станиславові** устроює дня 19-го с. м. о год. 5-ої вечером сьв. Николаївскі вечерниці для дітий в салі і примежних компатах „Рускої Бесїди" при ул. Собіского ч. 28. Кромі прибутя о. Николая і роздаваня дарунків дітям приготовляє відїл з комітетом розличні забави з томболею для дітий. Окремих запрошень не висилає ся, а просимо о як найчисленнійшу участь так місцевих як і доохрестних Русинів. Вступ для дітий 20 сот., для дорослих по 1 кор. Родичі зволять присилати дарунки для своїх дітий добре опаковані і виразною адресою заосмотрені на руки комітету межи год. 4-ою а 5-ою в дни вечерниць до Рускої Бесїди. — За відїл товариства руских женщин в Станиславові: *Мария Киранович.*

— **На руску бурсу в Дрогобичи** зложив п. Бернгард Клян зі Східници 50 корон, за що єму відїл тої бурси складає подяку в Tygodnik-у samborsko-drohobycki-im.

— **Проклятє матери.** У Врцовіци коло Пісека в Чехії стала ся дня 22-го жовтня страшно-траґічна подїя, котра всїх, що були єї сьвідками, зворушила до глубини серця. Того дня по полудни ішов на тамошнє кладовище скромний похорон. Ховали стару жінку, котра лишила двох синів. Один син ішов за домовиною, а другий ішов за похоронним походом здалека мов би підкрадав ся і непевними очима зиркав від часу до часу довкола, як би хотїв переконати ся, чи хтось не дивить ся на него, бо всї знали, що пяницю Вейводу мати прокляла та що він готов до всего, що готов ще на послїдній дорозї своєї матери викликати бучу, бо она записала весь маєток єго братови, котрого він ненавидїв. Полїциян, котрий був на похоронї, не спускав длятого Вейводу з ока. Сумно і тихо зайшов похорон аж на кладовище. Проклятий син не мав відваги піти за матірю аж на посьвящене місце; він станув поза муром і з відтам дивив ся, як ховають єго матїр. Сьвященик засьпівав „Вічная память", присутні стали мовити „Отченаш" і наконець посипались грудки землї на домовину. Все то зробило на споглядаючого споза муру виродного сина, котрому ще перед хвилею ненависть сьвітила ся в очах, так велике враженє, що він розплакав ся рісними сльозами і крикнувши „мати моя мати!" пустив ся бічи як скажений в поле. Але не далеко забіг. Нараз станув, вийняв ніж і пробив ся ним кілька разів глубоко в груди. Кров єго облила і він крикнувши: „Проклятє матери!" повалив ся на землю. Люди з похорону ледви що кинули першу грудку на домовину помершої, побігли до єї сина і застали єго вже умираючого та занесли до шпиталю.

— **Під колесами льокомотиви.** Вчера в ночи вертав з Ряшева домів до Залуди селянин Войтїх Кава зі своєю жінкою Доротою. Обоє ішли шляхом зелїзницї. Нараз надїхав поспішний поїзд, що іде в ночи зі Львова до Кракова і переїхав їх обоє. Дорота Кава згинула на місцї, а Войтїха Каву тяжко раненого привезено до шпиталю в Ряшеві. В наслїдок тої пригоди попсовала ся ще й пневматична гальма, через що як сей поїзд так і другі поїзди особові значно опізнили ся.

— **Огонь.** Дня 19-го падолиста о 6-ій годинї вечером вибух огонь в тартаку воднім на Сьвятославю, належачім до маєтности Сколе і знищив тартак та сусїдні склади наробивши шкоди около 50.000 корон. Шкода була обезпечена.

— **Борба з диком.** В Староміщинї коло Підволочиск показав ся перед кількома днями в білий день великий дик. Наполошений кинув ся в сторону ріки і хотїв перейти через Збруч за кордон, але не міг бічи по ховзкім ледї. За ним пустив ся один селянин; дик кинув ся на него перевернув єго і покалїчив. Так само зробив ще з двома другими селянами, з котрих один ледви утїк з житєм ховаючись до стодоли. Аж на єго крик збігло ся більше людий з цїпами та сокирами і нагнали дика, за котрим опісля вибрали ся мисливі з цїлої охрестности.

— **Поміч лїкарска.** В самбірско-дрогобицкім Tygodnik-у читаємо опис такої подїї: В ночи на 24-ого мин. місяця жінка дрогобицкого міщанина Николая Михайловича мала дуже тяжкий порід, а чоловік за порадою повитухи побіг по лїкаря. Прибігши до одного, і повен розпуки, просив лїкаря, щоби ішов ратувати єго жінку і матїр кількоро дїтий. Лїкар спитав, чи є конї, а довідавши ся, що нема, не хотїв піти. (До сего можна хиба додати, що так буває часто не лиш в Дрогобичи, але й де инде, бо, звістно, й лїкарі люди; отже бувають всїлякі між ними. Але все таки кождий лїкар повинен на то памятати, що лекше єму хоч би страшно змученому, чи встати, чи піти пішки, як видержати чоловікови, що боре ся зі смертию). Отже Михайлович не знайшовши помочи побіг до доктора Пельчара, котрий зараз схопив ся з постелї і побіг ратувати недужу. Коли стан недужої застав дуже грізним, побіг сам пішки, не питаючи о конї по другого лїкаря дра Козловского, привів єго і так щирим заходам обох лїкарів удало ся уратувати житє матери і дитинї.

тогди в кождий листок і відділяє один від другого; опісля межи подвійні стїни бубна пускають студену воду, пара остуджує ся, і кождий листок стає наскрізь вохким.

По приготованю матеріялу зачинає ся дїйстна фабрикация і до тої уживають вже найзручнїйших робітників і робітниць. Робітник бере в ліву руку тілько висушеної вкладки, кілько потреба на одно циґаро і укладає єї так, щоби она посерединї була найгрубша, на однім кінци найтонша а на другим трохи грубша. Так уложену вязаночку кладе він на завивку, обвиває єї довкола вязаночки і тачає кілька разів рукою на столї. В той спосіб завивка обвине ся мiцно довкола вкладки. Так зроблене циґаро зве ся „тачанкою". Готову тачанку кладе робітник на приготовлений обвиток, але так, щоби тачанка лежала на нїм скісно, котить тачанкою по обвитку а той навиває ся на тачанцї довкола. Тепер треба ще завершити циґаро на обох кінцях. То мусить робітник робити вже в пальцях і щоби кінчики добре держали ся приліплювати верхний листок або обвиток траґантовою ґумою. Так зробленим циґарам надає ся ще однакової довготи в той спосіб, що їх притинає ся.

Готові циґара сушить ся ще на лїсках в мірній теплотї і уважає ся на то, щоби они не поморщили ся. Сортованє відбуває ся після краски обвитків і бувають циґара жовті, ясно брунатні, темнобрунатні, червонаві і т. п.

До робленя тачанок уживають в більших фабриках окремих до того форм, котрі суть зроблені з зелїза і складають ся з двох частий. Перша, долїшна часть має глубокі жолїбцї такої величини і такого вида як мають бути циґара. Так бувають форми, в котрих жолїбцї по серединї суть дрібку грубші а на однім кінци тоненькі; в инших суть жолїбцї з початку однаково широкі, а стають щораз вузші аж в другій половинї, де вже циґаро має бути аж до самого кінця щораз тонше. В ті жолїбцї кладе ся зроблені руками тачанки і кладе ся зверха другу часть форми, на котрій суть також пороблені жолїбцї, але так, щоби они з долїшним жолїбцем творили нїби дїрку, в котру би як-раз можна вложити готове вже циґаро. Та друга часть жолїбцїв не єсть однакож зроблена в самій плитї, лиш на маленькім підвисшеню на плитї, так, що коли робітник наложить тачанок в долїшні жолїбцї і покладе на них горішну часть форми, то она своїми жолїбцями входить трохи в долїшні і так під прасою обі форми стискають вкладку та надають їй форму циґара. В тих формах прасує ся тачанки 12 до 24 годин. По тім часї виймає ся тачанки з форми і дає ся їх робітникам, тачальникам, котрі обвивають їх обвитками та закінчують. До обвиваня циґар обвитками придумано також машини, а так само суть машинки і до завершуваня.

Иноді роблять гранчасті циґара і ті суть вже на обох кінцях притяті, а щоби їм надати гранчасту форму, то кладуть їх цїлими вязанками в коробки без верхного денця і ставлять під прасу; тогди тисне одно циґаро на друге і так всї набирають гранчастої форми, котра надає їм хороший вигляд а заразом і закриває всї хиби в обвиваню. Наконець ще й до притинаня циґар після одної довготи єсть окрема машинка.

Готові циґара вкладає ся в коробки і они мусять довший час лежати, щоби набрали відповідповідної доброти; але місце де їх держить ся на складї, мусить бути зовсїм сухе, щоби они не сплїснїли або через дальшу ферментацию не зіпсували ся. Наконець треба би в складах циґар ще й на то уважати, щоби їх комахи не сточили, бо суть три роди хрущів, котрі циґара точать і можуть иноді наробити великої шкоди.

Всїляких родів циґар єсть таке множество, що годї їх тут всї вичисляти. Найдорожші і найлїпші суть Гаванна спроваджувані просто з міста Гаванни на Кубі; в них як вкладка так і завивка та обвиток суть з найлїпшого гаваньского тютюну. Того рода циґара називають „Реґалія" від іспаньского слова „regalias", що значить „когось чимсь честувати або приймати", отже то суть нїби такі циґара, котрими вже можна когось почестувати. Инші менше добрі, але все ще правдиві гаваньскі, звуть ся просто „Гаванна". „Кабаносами" називають ся також гаваньскі циґара а назва їх походить від фабриканта Cabannas. Инші роди циґар виробляють вже в Европі; вкладку дають з домашного тютюну а лиш листє на обвитки спроваджують з Америки або з Куби, з Суматри, Яви і Порторіко. Від того й назва їх: Куба, Порторіко, Суматра, Ява і т. д.

Як циґара люльцї, так знов в найновійших часах зробили циґарети або папіроси велику конкуренцию циґарам і хоч їх може нїколи зовсїм не випруть, то все-таки мабуть значно обмежать. Може на нїякій ростинї промисловій не відбуло ся так різко житє суспільне, як на тютюні. Люлька то нїби початки культури, доба зближеня дуже до первістного, дикого, або лїпше сказавши, до житя в природї і з природою; чоловік сам собі насадив тютюну, сам собі єго висушив і накришив а иноді ще й видовбав може люльку, а вже певно досить часто зробив цибух і курив в хвилях, вільних від роботи в господарстві, а пускаючи дим з рота думав думку або пускав журбу з димом. Циґара то вже дальший поступ, то нїби цивілизация; то уживок за гроші, приступний для того хто їх має. Циґара то вже інтелїґенция, подїлена на звичайних

— **Церковні напіви і мельодиї церковні,** які через довгі літа збирав і уложив п. Ігнатий Полотнюк в гарну цілість, друкують ся тепер в Перемишли в друкарни Джулиньского. Доси вже виготовлено 5 аркушів, а буде ще около 15 арк. Здавало ся, що ціла робота буде на жовтень с. р. готова, але показали ся трудности, через котрі мусів друк протягнути ся. За те робота прекрасна, а уклад так старанний, що через ту книжку незвичайно скоро і красно розвине ся церковний сьпів, чого лиш може Русь собі бажати. Адреса для маючих охоту купити книжку: Ігн. Полотнюк, Станіславів, ул. Собіского ч. 50.

— **Движима азбука,** — або прилад до образового представленя початкової науки читаня і писаня. Видав п. Григорий Бїй, емеритований управитель 6-кл. народ. школи у Львові. Комплет обнимає 76 букв, писаних па картоні, враз із пуделком до переховання і відповідною інструкцією та з приладом до уставленя букв. Ціна знижена виносить 8 корон, для книгарень 20% рабату. Замовляти можна в канцелярії Товариства „Просьвіта" і в книгарни Ставропігійский (улиця Руска, ч. 3) у Львові. „Движима азбука" повинна находитись безусловно в кождій народній школї.

Господарство, промисл і торговля.

— **Ц. к. Дирекция зелїзниць державних** оповіщує: Північно-німецкий рух товаровий з Галичиною і Буковиною. З днем 1 грудня 1901 входить в житє додаток V. до тарифи, зшиток 3.

Північно-німецкий рух товаровий з Галичиною і Буковиною. З днем 1 грудня 1901 входить в житє додаток V. до тарифи II., зшиток 2.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень 3 грудня. Deutschnationale Correspondenz доносить, що посол др. Чан, зять професора Зайдля, що недавно поєдинкував ся з Вольфом, виступив з клюбу всенімецкого.

Відень 3 грудня. В переїздї з Ґмунден до Петербурга прибула сюди вчера вечером цариця-вдова. В ваґонї повитав царицю Цїсар Франц Йосиф.

Інсбрук 3 грудня. Вчера розпочали ся вибори до тирольского сойму з курпї сільских громад.

Берлин 3 грудня. Социялїсти приготовлюють на нинї велику демонстрацию против нового митового закона. Именно привезуть нинї до парляменту петицию, заосмотрену кількома мілїонами підписів. Петиция важить 50 сотнарів і обіймає 26 баль паперу.

собі людий, на аристократию і богачів з більше або менше грубими животами. Наконець насгали папіроси — справедшні демократи інтернаціонали. В папіросах затирає ся вже ріжниця станів; їх курить кождий хто хоче. Папіроси увійшли в звичай і розширили ся так борзо, що нинї вже трудно навіть означити, де і який був їх початок. Одні кажуть, що початок папіросів вийшов з Азиї, другі знов доказують, що з Америки. Але то здаєсь бути певною річию, що в перших початках курено папіроси майже виключно лиш на всходї. Як борзо і як страшенно збільшала ся продукция папіросів нехай послужить хоч би лиш сей один примір: Сполучені Держави північної Америки виробили були в однім роцї (податковім) 1878 на 1879 — 238 мілїонів штук, в р. 1885 на 1886 вже 1311 мілїонів, а в 1890 на 1891 мало ще не три мілїарди бо 2878 мілїонів штук.

Ще з початком другої половини XIX-го столїтя мало хто знав і курив папіроси; куренє папіросів уважало ся тогди навіть за щось простакуватого і щось не приличного особливо для молодих людий і за дуже шкідливе для здоровля. Папіроси роблено тогди ще пальцями і кождий сам собі робив; купував тютюн і готові паперці в книжочках або таки цїлі аркуші тоненького паперу, котрі сам собі розтинав і скрутивши в пальцях ліпив слиною, а курив таки з пальців. В Туреччинї роблено з тоненького паперу маленькі трубки, подібні до тих, які роблять крамарі н. пр. на перець, накладано в них тютюну і закурювано. Сей спосіб переймили були зі всходу Італїйці і Французи, котрі вже зачали були уживати цигарниць з очерету. Замість скручувати подовгасті папіроси пішов був в італїйськім войску звичай завивати тютюн в папір так, щоби зробила ся ніби головка, котру стуленими до купи кінцями паперу втикано до цигарницї. Пізнїйше придумано машинку до робленя папіросів. Був то бляшаний прилад з двома валочками, на котрих була заложена зшита до купи шовкова материя бронзової або вишневої краски. Прилад той розкладано, кладено на него тютюну, стулювано до купи і обертано материю на валочок, а та скручувала тютюн в серединї в довгий валочок. Коли вже валочок з тютюну був готовий, вкладано паперець і обертано дальше материю, а паперець обвивав ся довкола валочка з тютюну. Наконець слинено язиком один беріг паперця і так зліплювано папірос. Треба було досить великої зручности і богато часу, щоби такою машинкою зробити папірос і она показала ся для того непрактичною та щезла борзо без слїду.

В шїсдесяти роках минувшого столїтя появили ся були у нас перші французскі дутки з паперу до робленя папіросів. Дутки ті були страшенно довгі і широкі та сплескані; їх треба було насамперед роздути, а відтак за помочию бляшаної машинки начиняти тютюном як ковбаски. Був се вже дальший поступ в робленю папіросів, але ще о стілько непрактичний, що дутки були за надто довгі і широкі, а папір на них за грубий. Курцї мусїли самі собі дальше ще крутити папіроси в пальцях, а фабричного виробу папіросів ще ніхто не знав. Ручне робленє папіросів на фабричний лад пішло мабуть з Каира і Константинополя і розвинулось було особливо в Росиї, де фабрики тютюну робили ще й готові папіроси на великі розміри.

(Дальше буде).

— **„З живого і мертвого"** новелї Евгена Мандичевского, дістати можна в руских книгарнях і у автора: площа Академична ч. 4 II. поверх, по цїнї 1 Кор. за брошур. і 1 К. 30 с. за оправлену книжочку.

— **(Віденьске товариство огрійницї і добродїйности).** З року на рік стає наплив глядаючих помочи в часї зимових місяців до огрійницї, де одержують теплу страву і притулок чим раз більшим, так, що віденьске товариство огрійницї і добродїйности лише з найбільшим напруженєм може вивдовити всї вимоги. Щоби отже підперти гуманїтарне стремлене того товариства, уділило єму ц. к. мінїстерство скарбу дозволу на устроєне льотериї з льосами на 1 К, котра обіймає 2300 виграних і головну виграну в квотї 40.000 К. а котрої тягненє відбуде ся дня 16 січня 1902.

За редакцию відповідає Адам Креховецкий

Торговля вина ЛЮДВИКА ШТАДМІЛЄРА у Львові

при ул. Краківскій ч. 9 продає вино шампаньске Йосифа Терлей і Спілки в Будапешті „TALISMAN SEC“ по дуже приступних цінах.

„NEKTAR“

Головний склад у Відни, VI., Webgasse 28.

Товариство для торговлї і складів чаю

Братів К. і Ц. Попов у Москві.

Ц. і к. надворні доставцї Австро-Угорщини. **Доставцї Двора царско-российского.**

Надворні доставцї кор. Вел. королів: Грецїї, Швеції і Норвеґії, Бельгії і Румунії.

Золотий медаль в р. 1892. **Grand prix** в р. 1900, найвисша відзнака на загальних виставах в Парижи,

Grand prix найвисша відзнака на виставі в Антверпії 1894 р.

Золотий медаль найвисша відзнака на виставі в Штокгольмі 1897 р.

Цінник.

Цїни в коронах за одну коробку російскої ваги (1 фунт. рос. = 410 грам.)

Ваґа пачки в фунт. рос.	Nr. 0	1	2	3	34	4	5	6	7	8	Чай з Цейльону
1/1	15·20	11·—	10·—	9·—	8·20	7·60	6·70	5·80	5·20	4·30	6·70
1/2	7·60	5·50	5·—	4·50	4·10	3·80	3·35	2·90	2·60	2·15	3·35
1/4	3·80	2·75	2·55	2·25	2·05	1·90	1·70	1·45	1·30	1·10	1·70
1/8	—	—	—	—	1·05	—·95	—·85	—·75	—·65	—·55	—·85

При закупнї за 20 корон, транспорт і опаковане безплатно.

ОБРАЗИ СЬВЯТИХ

Важне для родин і шкіл!

Вечеря Господня *Леонарда да Вінчі* рит. на міди величини 44×80 цм. . . 12 зр.

Сикстиньска Мадонна *Рафаеля* величини 41×31 цм. . . . . 4 зр.

Непорочне початиє *Мурілля* величини 42×32 цм. . . . . 4 зр.

Христос при кирници з Самаританкою *Караччього* величини 37½×63 цм. . 4 зр.

Ecce Homo *Ґвіда Рені* вел. 49×39 цм. . 5 зр.

Христос несучий хрест *Рафаеля* величини 52×36 цм. . . . . 4 зр.

Всї ті образи (штихи) наведених славних малярів нові, надають ся дуже добре до шкіл і суть о 50% дешевші як в торговлях образами. Висилають ся лише за послїплатою вже офранковані. Замовляти у **М. Кучабіньского**, Львів, ул. Чарнецкого.

MAYER'S-CONVERSATIONS LEXIKON

Пяте цїлком перероблене і побільшене виданє, повне.

В 17-ох дуже хорошо оправлених томах з шкіряними хребтами і рогами, обіймає: 100.000 статей, 17.500 сторін тексту, 10.000 ілюстраций, карт і плянів, 1000 таблиць і додатків, 158 ілюстраций хромолітоґр., 290 карт.

Крім того два томи доповняючі і один том спису (Registerband).

Разом 20 томів по зр. 6.

Поява нового виданя того твору, одинокого в загальній літературі, єсть літератским явищем не малої ваги. Розійшлось его в 4-ох виданях більше як півтора мілярда примірників і придбало собі заслужену славу, як найвеличавійший сучасний твір, як словар людского знаня.

Той лексикон можна дістати в комплеті, всі томи нараз на сплату **по 3 зр. місячно.**

Замовленя приймає **А. ЛЯНДОВСКИЙ,** Львів, Пасаж Гавсмана.

СТЕЛЛЯ

найновійший інструмент сальоновий швайцарский, самограй, ноти металеві без гачиків в ріжних величинах. Продає **Соболевский** годинникар у Львові, площа Марийска (готель французский).

З друкарні В. Лозиньского — під зарядом В. І. Вебера. (Телефона число 509).